

**МАЛКО ИЗВЕСТНИ ВЪЗПОМЕНАТЕЛНИ ОЙКОНИМИ
С РУСКИ ЕПОНИМИ В ЦЕНТРАЛНА ЮЖНА БЪЛГАРИЯ
LITTLE-KNOWN COMMEMORATIVE OIKONYMS
WITH RUSSIAN EPONYMS IN CENTRAL SOUTH BULGARIA**

**Пело Михайлов
Pelo Mihailov**

E-mail: pelomm@abv.bg

Abstract

An overview of the five existing specialized publications dealing with local commemorative names with Russian eponyms in Bulgaria is presented. The contribution of this article is to clarify the eponyms used in the villages of Belokopitovo, Constantine, Lyublen and to reveal for the first time the memorial value of the oikonyms Orlovo – 36. Orlovski Infantry Regiment, and Tsaryovo (Podslon 1950) – in memory of Alexander II, the Tsar-Liberator.

Key words: commemorative oikonims, eponyms, Orlovo, Tsaryovo.

Възпоменателните (мемориалните) ойконими са дадени на селищата в чест (приживе) или в памет (посмъртно) на личности (българи или чужденци), както и на български царски династии, също и на организации и военни подразделения (български или чуждестранни), вписали имената си в политическата, военната и културната история на България. Заслугите им са свързани с участие в националноосвободителните и революционните движения, освободителните войни, политическия, културния, обществения, църковния и просветния живот на страната или в конкретното населено място.

Възпоменателните селищни имена с руски епоними¹ често са обект на изследователски интерес в българската научна и научно-популярна литература.

Пръв опит да обхване всички възпоменателни селищни имена, свързани с Русия и СССР, прави **Тотю Брънеков** през 1972 г. Той разкрива 67 ойконима. Според него „селища, топонимистично свързани с великия руски народ, в България има в 21 окръга. Само в 6 окръга (Благоевград, Пазарджик, Русе, Силистра, Смолян и Разград) такива липсват“ (Branekov, 1972: 8). В текста на статията сред възпоменателните имена Брънеков е отбелязал и Белокопитово, Константин и Люблен, но в картата към статията са означени само последните две.

¹ *Епоним* – лице, най-често известно, името на което е послужило за образуване на всякакъв друг оним.

През 1978 г., за честването на 100-годишнината от Освобождението на България от турско робство, **Петър Коледаров** публикува в четири броя на столичен вестник популярна статия (Koledarov, 1978a). Тя се явява съкратен вариант на друга негова публикация, разгледана в настоящия обзор.

През същата година **Петър Коледаров** публикува обширна статия (Koledarov, 1978b) за почти всички селищни имена в България, които са дадени в чест и в памет на лица и организации с руски произход, както и на отделни събития от Руско-турската освободителна война (1877–1878 г.). За личностите, на които са наречени села и градове, Коледаров първо публикува подробни биографични данни, а след това изброява и всички издирени селища, назовани на тях.

За отбелязване е, че на няколко личности има наименовани по повече от едно селище. На руския император Александър II – с. Александрия (Добричко) и четири села Александрово (Бургаско, Ямболско, Ловешко, Старозагорско); на неговия син Владимир – селата Владимирово (Добричко и Ямболско); на главнокомандващия Руската армия и брат на императора Николай Николаевич – с. Николаевка (Варненско) и селата Николаево (Сливенско, Монтанско, Плевенско, Старозагорско (вече град), В. Търновско), на ген. Гурко – гр. Гурково (Старозагорско) и селата Гурково (Добричко и Софийско), на ген. М. Д. Скобелев – селата Скобелево (Пловдивско, Старозагорско, Хасковско, Сливенско, Ловчанско), на ген. Столетов – селата Столетово (Старозагорско и Пловдивско), граф Н. П. Игнатиев – с. Граф Игнатиево (Пловдивско), с. Игнатиево (Варненско, вече град) и с. Игнатово (Монтанско).

Въпреки прецизната си работа Петър Коледаров все пак е изпуснал няколко, вече известни ойконима – Белокопитово, Константин, Люблен, в чиято основа стоят руски епоними.

През 2010 г. **Иван Вълв** отново разглежда въпроса за „Светини с руски имена на картата на България“ (Valov, 2010). В тази статия са повторени публикуваните до този момент мемориални ойконими. Вълв е включил в картата и селищните имена Белокопитово, Константин, Люблен, но не ги е осветлил в текста.

През същата година **Светлана Шаренкова** публикува на руски език статията „Знаки дружбы и признателности“ (Sharenkova, 2010) в двуезичен седмичник, издаван на български и на руски език в София. Първата част на публикацията, както и картата към нея, повтарят изцяло статията на Иван Вълв, затова няма да коментирам нейните приноси или недостатъци.

В текста на една от статиите (Branekov, 1972) или в картите към други две от тях (Valov, 2010; Sharenkova, 2010), като възпоменателни са показани имената на селата Белкопитово, Константин и Люблен. За съжаление никъде в текстовете на реферираните статии не е посочено кои са техните епоними.

Все пак в специализираната литература такива пояснения съществуват.

Възникналото през 1878 г. в близост до разореното селище Ахмедлии село **Константин**, общ. Елена, обл. Велико Търново, е наречено на „името на началника на Еленското окръжие при Временното руско управление,

щабс-капитан (по-късно генерал-майор) Константин Адрианович Рудановски, който има важен принос за създаването му. Той е роден в с. Радул, Черниговска губерния на Украйна. След Освобождението е командир на 21-ва еленска дружина на Българската войска и на 6-и пехотен търновски полк. Прави значителни за времето си дарения за селото“ (Stanev, 2005: 276–277).

Село **Люблен**, общ. Опака, обл. Търговище, през 1883 г. било преименувано от Дагъ ени „на името на Лубенский полк от гр. Лубны, Лубенский район, Полтавска област, Украйна, който се намирал на позиция в Садина и тук е отстъпвал, като престолял известно време край селото“ (Dimitrova-Todorova, 2006: 109, 476). По други данни полкът се нарича VIII Лубенский хусарски полк и е бил дислоциран в град Кишинев (<http://ru.wikipedia.org/wiki/Лубенский_8-й_гусарский_полк>12.V.2012).

Село **Белокопитово**, общ. Шумен, обл. Шумен, от Кауклии е „преименувано на името на началн[ика] на бивакируващите през Руско-турската война в това село руски войски – Белокопитов“ (Spisak na naselenite mesta, 1921: 67, № 648, бел. 1). Става дума за генерал-майор Сергей Дмитриевич Белокопитов (рус. Белокопытов), командир на 1. бригада от 31. пехотна дивизия на 9. армейски корпус, взел участие в Руско-турската освободителна война (1877–1878 г.).

В нито една от петте статии обаче не е разкрита мемориалността по руски епоними на следните два ойконима:

1. Село ОРЛОВО, до 1906 Мусатлии, общ. Хасково, обл. Хасково.

Според Атанас Ванчев „село Мусатлии е преименувано на Орлово, защото през 1878 година там е бил на зимен лагер проявилият се в боевете при Шипка руски Орловски полк“ (Vanchev, 1976). В материали, предоставени от кметството в Орлово, също се твърди, че „Орловският полк е квартирувал в селото през Освободителната руско-турска война 1878 година“.

Епоним е 36. орловски пехотен полк, дислоциран в гр. Кременчук, дн. Полтавска област, Украйна. По време на Руско-турската освободителна война (1877–1878 г.) полкът, с командир полк. Беляев, влиза в състава на 2. бригада от 9. пехотна дивизия на 8. армейски корпус, командван от Ф. Ф. Радецки. Първоначално е единственият руски полк, участващ в отбраната на Шипка, заедно с пет български опълченски дружини, впоследствие се присъединяват и 35. брянски и 55. подолски пехотен полк.

2. Село Царьово, до 1906 Кара бунар, от 1950 Подслон, 1956 слято в с. Братя Кунчеви, 1963 признато за отделно населено място с. Подслон, общ. Стара Загора, обл. Стара Загора.

Мемориалността на ойконима е разкрита в акта за преименуването му – указ № 103 от 25 март 1902 г., с който съгласно Решение № 61 от 17 март с.г. на Кара бунарския селски общински съвет „с. Кара бунар се преименува Царьово, в памет на покойния Цар Освободител“ (Държ. вестник, № 70, 29 март 1902, с. 2).

Епоним е Александър II (17.IV.1818–1.III.1881), руски император (1855–1881), син на Николай I от Романовата династия. На 12 апр. 1877 г. в Кишинев

той подписва манифест за обявяване на Руско-турската освободителна война 1877–1878 г. В хода на военните действия Александър II се установява последователно в Свищов, с. Горна Студена и село (от 1978 град) Пордим. След падането на Плевен се връща в Русия. Заради отмяната през 1861 г. на крепостничеството в Руската империя е наричан и Цар Освободител.

Фактът, че Царьово не е разкрит като мемориален ойконим в петте специализирани публикации, може да се оправдае с това, че при отпечатването на всяка от тях, името вече е променено на Подслон.

Така сред описаните от Коледаров пет имена в чест и в памет на император Александър II трябва да се добави още едно – *Царьово*, макар днес то вече да е променено.

В три от цитираните статии (Branekov, 1972; Valov, 2010; Sharenkova, 2010) като мемориални са посочени още два ойконима: с. **Казак**, общ. Ивайловград, обл. Хасково и с. **Казаците**, общ. Джебел, обл. Кърджали. Тези названия обаче не са мемориални. Старото име и на двете селища е *Казаклъ*. Новите ойконими по-скоро са дадени по уподобяване, отколкото заради някаква мемориалност. Друга причина за отхвърляне на твърдението е, че не бива да се приемат за мемориални имена на етнически и етнографски групи като арнаути (албанци), казаци, маджари (унгарци), малоруси (украинци), руси, славяни, татари и др.

LITERATURA

- Branekov, T., 1972. Ruski imena po nashata karta. – *Turist*, XVII, № 12, 8–9.
- Vanchev, A., 1976. I netochno, i grozno! – *Otechestvo*, № 5, 12 mart, s. 7.
- Valov, Iv., 2010. Svetini s ruski imena na kartata na Bulgaria. – *Duma*, XX, № 120, 29–30 maj, s. 14, 27.
- Dimitrova-Todorova, L., 2006. Mestnite imena v Popovsko. S., Al Prof. Marin Drinov.
- Koledarov, P., 1978a. Imena na bratstvoto. – *Otechestven front*, XXXVI, № 10 246, 3 fevr., s. 12; № 10 247, 6 fevr.; № 10 252, 13 fevr.; № 10 255, 16 fevr.
- Koledarov, P., 1978b. Proslava na Osvoboditelnata vojna (1877–1878 g.) v toponimiyata. – *Izvestia na Tsarkovno-istoricheskia i arhiven institut i Centralnia tsarkoven istoriko-arheologicheski muzey*, t. 1, 425–449.
- Spisak na naselenite mesta v Tsarstvo Bulgaria ot Osvobozhdenieto (1879) do 1910 godina. (Sravnitelen istoriko-etnografski pregled). S., Glavna direkcija na statistikata, 1921.
- Stanev, Hr., 2005. Kniga za Elenskiya kray. Istoriko-demografski ocherk za naselenieto i selishtata. V. Tarnovo, Astarta.
- Sharenkova, Sv., 2010. Znaki družby i priznatelnosti. – *Rusia dnes: Rossia segodnya*, XIII, № 24, 18–24 juni, 12–13.

Рецензент – проф. д-р Живко Гешев